Виходить у Львовѣ що дня (кромѣ недѣль и гр. кат. святъ) о 5-ой годинѣ по полудни.

Администрація подъ ч. 3 улиця Чарнецкого.

Редакція ул. Францишканьска ч. 10, дверѣ 10.

Письма приймають ся лишь франкованій.

Рекламаціи неопечатаній вольнй одъ порта. Рукописи не звертають ся.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додатокъ до „Газеты Львовскои“.

Предплата у Львовѣ въ Администраціи „Газеты Львовскои“ и въ ц. к. Старостнахъ на провинціи:
на цѣлый рокъ 2 зр. 40 к.
на пôвъ року . 1 зр. 20 к.
на чверть року . 60 к.
мѣсячно . . . . 20 к.
Поединоке число 1 кр.

Зъ почтовою пересылкою:
на цѣлый рокъ 5 зр. 40 к.
на пôвъ року 2 зр. 70 к.
на чверть року 1 зр. 35 к.
мѣсячно . . . . 45 к.
Поединоке число 3 кр.

Ч. 253 | Нинѣ: Завтра: | Ер. Ол. Род. Мины, Викт. | Цециліѣ Климента | Второкъ 10 (22) листопада 1892. | Восходъ солнця 7 г. 17 м.; заходъ 4 г. 14 м. Барон. 772 терм. — 0·2° — 2·0° | Рокъ II.

Рада державна.

На засѣданю Палаты пословъ въ пятницю предложило правительство проектъ закона въ справѣ кредиту на обняте на власнôсть державы сѣтей телефонічныхъ: въ Градци, Празѣ, Львовѣ Краковѣ, Тріестѣ, Черновцяхъ, Пільзнѣ, Ліберци, Бѣльску-Бялôй, Бернѣ и Лінцу.

Ґр. Таффе вôдповѣдаючи на интерпеляцію пос. Ріґлера заявивъ, що теперь выготовлюесь вже проектъ, маючій примѣнити приписы, вôдносячі ся до „партачѣвъ лѣкарскихъ“, такожь и до практики ветеринарійнои. — Вôдповѣдаючи на интерпеляцію що до замкненя двôрця зелѣзничого въ Зальцбурзѣ пôдчасъ приѣзду кн. Бісмарка заявивъ ґр. Таффе, що зроблено то зъ обавы, щобы приклонники численно репрезентованого въ Зальцбурзѣ нѣмецко-народного сторонництва не заняли перону для устроеня тамъ крикливои демонстраціѣ, черезъ що могли бы легко затамувати комунікацію и выкликати забурене порядку. Впрочôмъ старенькій князь потребувавъ въ такъ пôзнôй порѣ спочинку и певно самъ того бажавъ, щобы не перерывано ему того спочинку. Мешканцѣ Зальцбурґа були вдячнй за то зарядженье. — Вôдповѣдаючи на интерпеляцію Райхера, що до мѣръ предпринятыхъ въ цѣли здержяня занесеня заразы на худобу, вказавъ ґр. Таффе на поліційно-ветеринарійне розпорядженє, котре мае на цѣли надзôръ пересылокъ худобы зъ Угорщины и зъ заграницѣ.

П. Міністеръ справедливости, ґр. Шенборнъ, вôдповѣдаючи на интерпеляцію Шлезінґера въ справѣ робôтъ арештантôвъ въ пільзненьскôмъ заведеню карнôмъ, пригадавъ, що якъ разъ постановамъ заряду справедливости треба завдячити, що аґітація, истнуюча межи промысловцями противъ занятя арештантôвъ, теперь притихла.

Президентъ Палаты заявивъ, що позаякъ до загальнои дискусіѣ буджетовои зголосило ся ще кôлькохъ бесѣдникôвъ, длятого есть змушеный усунути спеціяльну дебату зъ порядку дневного. По сѣмъ вела ся дальше загальна дебата буджетова. — Вôдтакъ слѣдувала

Бесѣда посла Романчука:

Слухаючи выводженыхъ тутъ жалѣвъ репрезентантôвъ рôжныхъ народôвъ, позавидувавъ я имъ, бо я собѣ подумавъ: якіжь щасливй тй народы в порôвнаню зъ рускимъ народомъ! Отъ наведу хочь бы такій приклад: Оденъ зъ пословъ моравско-ческихъ жалувавъ ся на дуже малу репрезентацію народу ческого въ Радѣ державнôй, бо пôсля вôдносинъ населеня. Чехи повиннй мати не 67, але 82 пословъ. Нарѣкане на се оправдане, а таки Чехи суть щасливѣйшй вôдъ Русинôвъ, котрй мають лише 8 пословъ на 3,100 000 душъ. Правда, що пôсля ординаціѣ выборчои, могли бы мати 17 пословъ, хочь и то було бы ще великою кривдою, але спосôбъ переводженя выборôвъ, зменчае намъ ще й то мале число. Хочь въ послѣднихъ 30 лѣтахъ почутє народне у Русинôвъ скрѣпило ся и просвѣта пôднесла ся, то таки мы безсильнй супротивъ поступованя Правительства зъ нами и супротивъ всѣхъ иншихъ чинникôвъ, котрй въ выборахъ выступають противъ насъ. Зъ того одного лиха выходять и иншй невластивости. Колибъ мы мали справедливу и выконувану справедливо ординацію выборчу, то мы мали бы тутъ 45 пословъ, а тогды мусѣли бы инакше числити ся зъ нашими правами и потребами; а тымчасомъ нинѣ мы й интерпеляціѣ самй не можемо поставити и мусимо старати ся о зычливôсть иншихъ сторонництвъ. Правительство трактуе насъ вôдповѣдно до слабои репрезентаціѣ, а то й ще гôрше; бо интересы Румунôвъ, котрй мають лише чотирохъ пословъ, — т. е. въ порôвнаню зъ Русинами далеко бôльше, якъ мы, — цѣлковито углядяються ся, а нашй анѣ на половину. Русины суть послѣдными въ Австріи. Намъ часу не стало бы на выводженє нарѣкань, а вамъ на слухане ихъ. Мы упослѣдженй пôдъ взглядомъ народнымъ, політичнымъ, економічнымъ и пôдъ взглядомъ просвѣты. Мы не нарѣкаемо богато; Русины dum tacent, clamant (хочь мовчать, то нарѣкають). Бувъ часъ, коли здавало ся, що положенє наше мае полѣпшити ся, але зъ нами поступили собѣ такъ, якъ той славный докторъ зъ Санчомъ Пансою (въ поемѣ „Донъ Кіхотъ“ — *Ред.)* пôдчасъ его намѣстництва; казавъ ему ставити на столъ богато добрыхъ стравъ, але не давъ ему ѣсти, а годувавъ его сухимъ хлѣбомъ.

Не перечу, що сповнено деякй бажаня Русинôвъ въ школьництвѣ, але того стало ся за мало; а крôмъ того цѣла гнобляча система, практикована вôдъ давна супротивъ Русинôвъ, доси не усунена. При выборахъ, въ громадахъ, въ Радахъ повѣтовыхъ, въ судахъ и урядахъ обходять ся все ще зъ Русинами такъ, якъ колибъ не були вѣрными и рôвноуправнеными горожанами, але шкôдливымъ и .

3)

НОВѢЙШЙ ПОСТУПЫ ВЪ ТЕХНИЦѢ.*)

(Конець)

II.

Въ чôмъ спочивае порушаюча сила воды? — Найбôльшй водоспады на свѣтѣ. — Водоспадъ Неяґары. — Турбіны. — Заходы зужиткувати водоспадъ Неяґары на порушаючу силу и посылати ту силу дальше въ глубину краю.

Вже зъ попередного знаемо, котрй водоспады суть найбôльшй на свѣтѣ, и що водоспадъ Неяґары хочь не найвысшій межь ними, то все таки що до масы спадаючои въ нѣмъ воды и що до своеѣ силы и красы займае межь всѣма водоспадами найперше мѣсце. Вже самъ похватъ рѣки есть дуже великій, бо спадъ еѣ на 30 кільометрôвъ довготы ажь до водоспаду выносить 20 метрôвъ. Не диво отже, що вода сеѣ рѣки служила въ давенъ давна за порушаючу силу множества млынôвъ, котрй тутъ стояли вздовжь берегôвъ. Коли однакожь правительство Сполученыхъ Державъ задумало взяти водоспадъ Неяґары на власнôсть державы и утворити доокола него паркъ національный, то закупило около 60 гектарôвъ землѣ вздовжь берегôвъ за бôльше якъ пôвчварта міліона зр. и покасувало всѣ тй млыны. Але вже 20 лѣтъ тому назадъ, задумали були американьскй промысловцѣ выкористати въ иншій спосôбъ силу сеѣ рѣки. Они выкопали на 1200 метрôвъ довгій каналъ и пустили нимъ воду вôдъ рѣки ажь до тыхъ скалъ, по котрыхъ въ иншôмъ мѣсци рѣка спадае; въ тыхъ скалахъ вытесали они шахты и уставили тамъ турбіны, въ котрй спадае вода, а порушаючи ихъ, вытворюе величезну силу, котрою можуть послугувати ся всѣлякй фабрики.

Годѣ намъ тутъ запускати ся въ описы всѣлякого рода турбінъ, але все таки мусимо бодай коротенько подати основу, на котрôй опирають ся тй водні машины. Подумаймо собѣ велику и широку руру поставлену сторчомъ, въ горѣ отверту, а сподомъ замкнену дномъ. Серединою тои руры иде вôсь (дручокъ) черезъ цѣлу руру, а оба его концѣ (чопы) суть заправленй въ горѣ и въ долинѣ въ ложа вôдповѣдно уставленого руштованя. Цѣла та рура може отже обертати ся на своѣй оси. Зъ долѣшного конця тои руры выходять боками, якъ бы на перехрестъ, двѣ меншій руры, повыгинанй якъ вужѣ, а отвертй ихъ концѣ суть загненй якъ гаки въ одну и ту саму сторону. Отъ и цѣла основа кождои турбіны. Коли таку турбіну уставить ся пôдъ спадаючу воду, то вода спадае въ руру ажь на дно, а зъ вôдси розбѣгаесь въ бôчнй, закривленй на конци руры, и туды вытѣкае назадъ. Черезъ то, що вода паде до турбіны зъ великои высоты и великою масою, а сподомъ вытѣкае зъ бôчныхъ руръ зъ такою самою силою, то пре въ тй руры и труча ихъ взадъ, та обертае такъ цѣлу турбіну. Колибъ тй руры въ сподѣ не були загненй якъ гаки, то вода выбѣгала бы не тручаючи ихъ и не обертаючи турбіны; колибъ знову одна зъ тыхъ руръ була загнена въ одну, а друга въ другу сторону, то вода перла бы въ однôй въ оденъ бôкъ, а въ другôй въ другій, и турбіна знову стояла бы; значило бы то такъ, якъ колибъ хто запрягъ одного коня до воза зъ переду, а другого зъ заду и гнавъ ихъ въ противнй стороны, то они при рôвнôй силѣ не рушилибъ воза. На тыхъ турбінахъ суть зубатй колеса, котрыми вôдтакъ обертае ся всѣлякй машины, скоро турбіна есть въ ходѣ.

Такихъ турбінъ уставлено вже въ стѣнкахъ надъ Неягарою дуже богато а цѣлый берѣгъ покрытый множествомъ фабрикъ. Якъ разъ теперь розширяють и поглублюють каналъ, щобы ще разъ зужиткувати ту воду, котра выбѣгае зъ теперѣшныхъ турбінъ въ третинѣ высоты водоспаду. Тымъ способомъ будуть тамъ за кôлька мѣсяцѣвъ мати таку силу, котра заступить 50 тысячѣвъ коней. Вже зъ весною будуть уставленй турбіны, що будуть давати силу стотысячѣвъ коней. Въ тôй цѣли копають теперь вôдъ горѣшнои рѣки лишь короткй каналы, а зъ долины вôдъ водоспаду вертять въ скалахъ величезнй тунелѣ пересѣчно въ глубинѣ 50 метрôвъ. Въ тыхъ тунеляхъ будуть уставленй турбіны, до котрыхъ буде збѣгати вода зъ каналôвъ просто вниз. Першій великій тунель вже гото-

*) Гляди чч. 247 и 248 „Народнои Часописи“.

небезпечными противниками Правительства и державы. То выкликує огорченє. Правительство очевидно не пôзнає ся на важности справы рускои. Єсть то справа не галицка або буковиньска, єсть то справа важна для державы австрійскои. Русины що до числа займають четверте мѣсце въ державѣ, а значѣнє ихъ збôльшаєсь дуже ґеографічнымъ положенємъ и етноґрафічнымъ становищемъ. Земля ихъ єсть будучимъ театромъ войны, а и становище етноґрафічне опираєсь на тôмъ, що становлять частину 20 міліонового народу межи Поляками а Россіянами, а то народу вôдрубного, котрый що до числа єсть другій межи славяньскими. Якъ въ Галичинѣ супротивъ Поляковъ, такъ супротивъ Россіянъ задержали Русины свою народность, хочь въ Россіи небезпечность вынародовленя насъ єсть бôльша. Нехай Правительство то розважить. Русины въ Галичинѣ не можуть вже выречи ся своеи народности въ користь польскои, але въ Россіи могло бы то ще стати ся зъ причины єдности вѣроисповѣдной и єдности письма; що бôльше, тамъ заходить така небезпечнôсть въ наслѣдокъ придушеня индівідуалізму руского пôдъ взглядомъ політичнымъ, економічнымъ и пôдъ взглядомъ просвѣты. Оглядне правительство австрійске повинно тому у себе пôдпирати розвôй народности рускои. Русины становлять чинникъ, на котрый держава може завсѣгды оперти ся. Вѣрнôсть руска сталась пословицею, наказує намъ єѣ также власный интересъ на будучнôсть, бо о утвореню власнои державы Русины не можуть анѣ подумати; колибъ мали вôльный выбôръ, то моглибъ прилучити ся лишь до Австріѣ въ цѣли захованя и розвиненя своеи народности. Кажуть, що взглядъ на Поляковъ не дозваляє правительству увзглядняти бажань и потребъ рускихъ. Такъ не єсть. Русины не противлять ся справедливымъ интересамъ Поляковъ; тѣшимо ся, що Поляковъ позыскано для державы великими уступками, мы готовй пристати на ще бôльшй уступки, лишь шобы не на нашь коштъ; але жадаємо для себе рôвнои прихильности якъ для Поляковъ, вôдъ нихъ же рôвнои прихильности. Поступованє правительства супротивъ Русиновъ дасть ся пояснити лишь незнанємъ нашихъ справъ, що правда труднѣйшихъ до пôзнаня и зрозумѣня, якъ у иншихъ народôвъ.

Успѣшнымъ на то способомъ було бы покликанє Русина до рады Короны для допильнованя интересôвъ рускихъ такъ якъ Поляки и Нѣмцѣ лібералы мають въ радѣ Короны свого міністра. Русинамъ єсть окремый міністеръ тымъ бôльше потрѣбный, позаякъ въ урядахъ вѣденьскихъ и краєвыхъ не мають тôлько шефôвъ секцій, радниковъ двору и т. д., якъ инші народы. Впрочомъ чи правительство зробить якъ разъ той крокъ, чи иншій, яко першій на дорозѣ до розвязаня справы рускои, рѣчь то тактики. Русины не перестануть боронити своихъ правъ народныхъ, політичныхъ, економічныхъ и т. д.; змагаючи непохитно до цѣли дѣлають не лишь въ интересѣ своѣмъ, але также и Австріѣ.

Опôсля забравъ голосъ пос. Менґеръ и полемізувавъ остро зъ молодоческими бесѣдниками. По его словахъ: „Не потребуємо нѣякои ческои державы“, наставъ на молодоческихъ лавахъ страшенный крикъ, а по сторонѣ нѣмецкои лѣвицѣ. громкй оплески. Крикъ и заколотъ стали ще бôльшй, коли Менґеръ звернувшись до Молодочехôвъ вôдозвавъ ся пôднесенымъ голосомъ: „Нинѣ єсть зрадою державы говорити о ческомъ правѣ державномъ. Вы зрадники державы!“ За тй слова завôзвавъ президентъ Палаты бесѣдника до порядку. Молодочехи кинулись до Менґера и стали ему грозити кулаками; въ Палатѣ наставъ страшенный крикъ а президентъ Палаты зробивъ цѣлôй той сценѣ конець ажь въ той способъ, що въ серединѣ бесѣды Менґера закрывъ засѣданє.

Въ наслѣдокъ повысшихъ слôвъ посла Менґера о ческомъ правѣ державномъ особливо же, що вôнъ назвавъ Чехôвъ зрадниками державы, почулись оскорбленй не лишь Молодочехи, але также и послы зъ бôльшихъ посѣлостей ческихъ. Зъ обохъ сторôнъ приготовлюють вôдповѣдь, а въ наслѣдокъ того ґенеральна дебата потягне ся довше.

Справы краєвй.

(Запомоги на будову народныхъ школъ). Фондъ народныхъ шкôлъ, призбираный въ р. 1872, котрого доходы суть призначенй на запомоги для громадъ на будову народныхъ шкôлъ, принѣсъ сего року доходу 4.130 зр.

На внесенє краєвои Рады шкôльнои признавъ Выдѣлъ краєвый запомоги зъ того фонду на будову народныхъ шкôлъ слѣдуючимъ громадамъ (подаємо лише громады зô всхôдной Галичины):

Пôдярковъ въ пов. бобрецкомъ, Зураки въ пов. богородчаньскомъ, Капустинцѣ въ борщѣвскомъ, Адамôвка въ ярославскомъ, Буще въ бережаньскомъ, Слобôдка дорожиньска въ пов. чортковскомъ, Чолинѣ въ яворовскомъ Негôвцѣ въ калускомъ, Деревляны въ каменецкомъ, Лобозва въ лѣскомъ, Зелена въ надвôрняньскомъ, Залѣсе въ нѣскомъ, Бушковичѣ въ перемыскомъ, Половичѣ въ перемышлявьскомъ, Подôлець въ руденьскомъ, Манастирець у самбôрскомъ, Дубно въ сянôцкомъ, Терноруда въ пов. скалатскомъ, Шарпанцѣ въ сокальскомъ Волишинова въ старомѣскомъ, Торговиця въ товмацкомъ, Иникъ въ турчаньскомъ, Плѣсняны въ золочѣвскомъ, Блищиводы въ жовковскомъ и Покровець въ повѣтѣ жидачѣвскомъ.

Кожда зъ тыхъ громадъ дôстала по 100 зр. запомоги.

Зъ призначеного Соймомъ въ буджетѣ краєвомъ фонду шкôльного въ сумѣ 7000 зр. на безвворотнй запомоги на будову шкôлъ одержали зъ краєвои Рады шкôльнои запомоги слѣдуючй громады зô всхôдной Галичины:

Улянôвъ въ повѣтѣ ниськомъ 300 зр., Гвоздець зъ громадою Тисôвлѣсъ и Рудникъ въ пов. ниськомъ по 200 зр.; Оришкôвцѣ въ бобрецкомъ, Старуня въ богородчаньскомъ, Новосѣлка въ борщѣвскомъ, Лѣсники въ бережаньскомъ, Запалôвъ въ чесанôвскомъ, Трôйця въ добромильскомъ, Смôльна въ дрогобицкомъ, Телесниця сонна въ лѣскомъ, Потôкъ чорный въ надвôрняньскомъ, Тучне въ перемышляньскомъ, Щирець въ равскомъ, Клещѣвка въ рогатиньскомъ, Горожанна мала въ руденьскомъ, Букôвско въ сянôцкомъ, Свитарѣвъ въ сокальскомъ, Бупнѣвъ въ тернопôльскомъ, Озерявы въ товмацкомъ, Налужа въ теребовельскомъ, Ясенка масьова въ турчаньскомъ, Слобôдка кошилôвска въ залѣщицкомъ, Скварява нова въ жовковскомъ — всѣ по 100 зр.

Фондъ призначеный Соймомъ на зворотнй безпроцентовй позычки на будову шкôлъ, въ сумѣ 16 800 зр., роздѣлила краєва Рада шкôльна такъ, що зъ того у всхôдной Галичинѣ дôстала позычку громада Гвоздець и Тисôвлѣсъ въ ниськомъ 1500 зр.

Переглядъ політичный.

Цѣла праса ческа обговорює сцену, яку выкликавъ въ пятницю пос. Менґеръ въ Палатѣ послôвъ. Староческа Politik каже при сѣй нагодѣ: Нема сумнѣву, що теперь порозумѣнє межи всѣма репрезентантами ческого народу въ Радѣ державнôй, особливо же въ куріѣ бôльшои посѣлости, стрѣтить далеко меншй перешкоды якъ давнѣйше.

Пôсля Köln. Ztg. має вел. кн. Михаилъ уступити зъ президіи россійскои рады державнои а на его мѣсце має бути покликаный наслѣдникъ престола. Віцепрезидентомъ має стати Побѣдоносцевъ, на котрго мѣсце прийде знову контрольоръ державы Филиповъ.

вый; вôнъ довгій на 2400 метрôвъ и иде попôдъ мѣсто водоспадôвъ, а хочь вôнъ верченый въ твердôй скалѣ, то все таки выложили его ще деревлянными пôдпорами, и вымурували на чотиры цеглы грубо а при входѣ укрѣпили ще зелѣзными скобами и плытами. Кожда турбіна обчислена на силу 5000 коней; вода бѣжить до неи рурою на 2 метры и чверть широкою а на 42 метры довгою. Другій, ще бôльшій тунель, розпôчнуть будувати въ слѣдуючôмъ роцѣ и вôнъ має доставити силу 150 тысячѣвъ коней. На канадійскôй знову сторонѣ будуть вертѣти тунель, котрый дасть силу 250 тысячѣвъ коней и ту силу буде ся розсылати на всѣ стороны до Канады а передовсѣмъ до мѣста Буффальо. Въ тôй цѣли завязало ся товариство, котре при помочи воды буде вытворювати силу електричну и буде єѣ розсылати дротами.

Цѣкавый читатель спытає може: На щожь тутъ такои силы? Вôдповѣдь на то легка. Необчислимй богатства, якй знаходять ся надъ берегами пятьохъ озеръ пôвнôчнои Америки: збôже, дерево, всѣляку руду и т. д. можна дуже легко и дешево перевозити ажь до водоспаду. Въ самомъ мѣстѣ Буффальо сходить ся ажь 24 зелѣзниць. Крôмъ того иде вôдъ озера Еріє ажь до Ню Йорку каналъ. Рѣчь отже понятна, що для дешевои силы, яку дає вода водоспаду, тутъ найдогôднѣйше мѣсце; длячогожь зъ неи не користати? Американцѣ и користають. Теперь стоять вже коло водоспаду три великй млыны, що мелють рôчно около міліонъ бочокъ (бочка 10 сотнарôвъ або 1000 кільо) муки, двѣ великй фабрики паперу зъ дерева, бровары, фабрика срѣбныхъ товарôвъ и т. д. А якъ тутъ теперь земля подорожѣла! Давнѣйше, ще 3 або 4 роки тому назадъ платило ся тутъ за акръ (три чверти морґа) 200 долярôвъ (500 зр.) а теперь платить ся по 5000 зр.!

Але скаже хтось може: коли такъ стануть вôдпроваджувати воду до турбінъ вôдъ водоспаду, то й водоспаду не стане. Нема обавы; тутъ така велика маса воды, що водоспадъ и о оденъ цаль не зменшить ся, хочь бы ще два разы тôлько турбінъ уставлено.

III.

Матеріи выбуховй и ихъ значѣнє. — Порохъ стрѣльный. — Нітроґліцеріна и дінамітъ. — Стрѣльна бавовна. — Бездымный порохъ. — Стрѣльне срѣбло и стрѣльна ртуть. — Пікрінона кислота и мелінітъ.

Якъ бы Бертольдъ Шварцъ, чи хто, що то выдумавъ порохъ, вставъ зъ гробу и подививъ ся, кôлько то всѣлякихъ матерій выбуховыхъ люде вôдъ того часу выдумали, то бы ажь за голову взявъ ся, а колибъ придививъ ся чимъ его порохъ супротивъ дінаміту або меліниту, то бы изъ сорому назадъ въ могилу сховавъ ся. И на що то люде повыдумували всѣ тй матеріи? Про выдуманє стрѣльнои бавовны розказують такъ: Коли Господь Богъ видѣвъ, що Анґлійцямъ и Американцямъ треба матеріѣ на лѣтнй штаны, то научивъ ихъ уживати бавовны. Але чортови не сподобалась та матерія и вôнъ пôдмовивъ хемікôвъ, абы они мочили бавовну въ салітровôй кислотѣ (шайдвасерѣ) и такъ повстала выбухова матерія, звана стрѣльною бавовною. И дѣйстно, коли пригадаємо собѣ, кôлько то сего року було замахôвъ дінамітовыхъ въ Парижи, коли погадаємо, кôлько то людей буде колись гинути вôдъ бездымного пороху, то мимо волѣ приходить ся вѣрити, що то лихій научивъ людей выдумувати такй рѣчи. Але выбуховй матеріи мають и добре своє значѣнє: ними розсаджує ся скалы и добуваємо зъ землѣ всѣлякй богатства, пробиваємо горы и робимо въ нихъ тунелѣ, розсаджуємо пôдводнй скалы и прокладаємо дорогу кораблямъ. Але все таки они мабуть приносять бôльше зла якъ добра.

Складъ давного пороху звѣстный загально: сѣрка вуголь, и салітра складались на него. Але анѣ въ сотнôй части не бувъ вôнъ такъ страшный якъ єсть нинѣ нітро ґліцеріна и дінамітъ. Хтожь выдумавъ сй матеріи и зъ чого они складають ся? Нітроґліцеріну выдумавъ италіяньскій хемікъ Собреро ще въ 1847 р. въ лябораторіи проф. Пелюзе въ Парижи, а Шведъ Нобель ставъ єѣ уживати яко

Новинки.

Львôвъ дня 21 падолиста.

— **Громадѣ Кончаки**, въ повѣтѣ станиславôвскôмъ, удѣливъ Є. Вел. Цѣсарь 100 зр. запомоги на докôнченє будовы школы.

— **Именованя.** Станиславъ Кучкевичъ именованый концепистомъ скарбу для справъ салинарныхъ при ц. к. краевôй Дирекціи скарбу; Стан. Тархальскій управителемъ матеріяловъ салинарныхъ въ IX. клясѣ ранґи; Юліянъ Діце и Едвардъ Виндакевичъ управителями гôрничими въ IX. клясѣ ранґи; Кароль Шапевскій, Евґенъ Фурдикъ, Вол. Мазуркевичъ, Збигнѣвъ Зловодзкій и Феликсъ Заворскій управителями гôрничими и гутничими; Жигмондъ Гайда, Вінк. Грушецкій, Кароль Маньковскій, Олександеръ Фолюсевичъ, Вол. Ґеппертъ, Еразмъ Барончъ и Каз. Костксвичъ адъюнктами управы салинарнои въ X. клясѣ ранґи. — Выдѣлъ краєвый именувавъ аплікантами при краєвôмъ архивѣ актôвъ городскихъ и земскихъ у Львовѣ Еразма Семковича, студента правъ на университетѣ львôвскôмъ, а при архивѣ въ Краковѣ Юліяна Макаревича студента выдѣлу правничого и Марк. Матерновского студента фільософії на университетѣ краковскôмъ. — Катедру економії политичнои на университетѣ львôвскôмъ на мѣсце бувшого професора дра Билиньского одержавъ дръ Володиславъ Охенковскій, дотеперѣшный професоръ въ Монастири (Мінстерѣ) въ Вестфаліи, а надзвычайнымъ професоромъ тои катедры именованый дръ Станиславъ Ґломбиньскій.

— **Загальни зборы „Гуцульскои Спôлки промысловои въ Коломыи“** вôдбудуть ся дня 3 грудня с. р. о годинѣ 6-ôй вечеромъ.

— **Бібліотека музыкальна.** Выдѣлъ „Львôвского Бояна“ выбравъ въ посередъ членôвъ своихъ комисію артистичну, котра займесь дальшимъ выдавництвомъ „Бібліотеки музыкальнои“, выдаванои до теперь семинаристами львôвскими. Комисія артистична уконституовалась 17 падолиста, выбравши головою проф. Н. Вахнянина, секретаремъ и адміністраторомъ п. Вояґриновича. „Бібліотека музикальна Бояна“ (така буде напись дальшого выдавництва) буде умѣщати вокальнû и инструментальнû творы рускихъ композиторôвъ, хоры и сольовû кусьнѣ. Въ першôмъ выпуску выйдуть двѣ „щедрôвки“ (хоръ мужескій), композиція, надослана до сегорôчного конкурсу, розписаного „Львôвскимъ Бояномъ“. Выдѣлъ „Бояна“ перебравъ вже въ свое посѣданє выданй доси числа „Бібліотеки музыкальнои“. Выдавцѣ згаданои „Бібліотеки“ передали „Боянови“ весь свôй дотеперѣшный накладъ, безъ дефіциту, що майже єсть аномаліею въ исторіи выдавництвъ галицкихъ. Єсть про те надѣя, що й дальше выдавництво „Бібліотеки музыкальнои“ не нанесе матеріяльнои шкоды „Боянови“. Запасы выпуски суть на продажь въ канцеляріи „Бояна“, де ихъ можна замовити пôдъ адресою выдѣлу товариства (въ „Бесѣдѣ рускôй“, улиця Вôрменьска ч. 27). До нового выдавництва приготовляєсь дуже хорошій клішъ на окладинки. Давнû народнû мережки будуть задержанû.

— **Змѣна властителѣвъ.** Добра Вербяжъ, въ повѣтѣ сокальскôмъ, купивъ п. Мих. Янишовскій вôдъ родины Зброжкôвъ, до котрыхъ сей мастокъ належавъ вôдъ 400 лѣтъ.

— **Отворенє академичнои кухнѣ** у Вѣдни вôдбуло ся 17 с. м. При обѣдѣ внѣсъ ректоръ Людвиґъ тоастъ въ честь Є. Вел. Цѣсаря и доказувавъ велике суспôльне значѣнє такои „кухнѣ академичнои“. Дотеперь вписало ся звышь 1000 слухачѣвъ, яко абонентôвъ на харчь, т. є. пята частина всѣхъ слухачѣвъ университету.

— **Шинки у Львовѣ.** Коли почислити, кôлько єсть шинкôвъ у Львовѣ, то выходить, що Львôвъ ще найморальнѣйше мѣсто въ Европѣ; именно въ порôвнаню зъ числомъ населеня має далеко менше шинкôвъ, якъ кожде инше мѣсто галицке. Заслуга въ тôмъ радника маґістрату п. Лышковского, котрый помалу зменшавъ число шинкôвъ. Закимъ вôнъ ставъ урядникомъ маґістрату, оденъ шинокъ припадавъ на 280 людей, а було то въ р. 1874, коли рухъ у Львовѣ бувъ далеко меншій якъ теперь. Отже вôдъ тогды число шинкôвъ зменшило ся о звышь 100, такъ що нынѣ припадає оденъ шинокъ (реставрація, каварня и т. п.) на 350 жителѣвъ, мимо того, що людей у Львовѣ прибуло богато и рухъ торговельный збôльшивъ ся. Єсть то поступъ, зъ котрого справдѣ треба радуватись. Треба тутъ додати, що въ мѣстахъ галицкихъ звагалѣ припадає оденъ шинокъ на 180 до 220 людей, отже вô Львовѣ розмѣрно ще найменше шинкôвъ.

— **Неофітка.** Сими днями перейшла на вѣру католицку въ Бозѣ жидôвка баронова Тереса Ротшільдова, дочка Кароля Ротшільда, шефа франкфуртскои родины Ротшільдôвъ, а вдова по помершôмъ въ роцѣ 1881 бар. Джемсѣ Едвардѣ Ротшільдѣ въ лондоньскои лініѣ тои родины. Хресту доверпшивъ єпископъ въ Бозѣ въ своѣй катедрѣ.

— **Вѣсти про появу холеры** въ Гсуятинѣ, поданû послѣдными днями въ декотрыхъ часописяхъ, не мають найменшои пôдставы. Въ Гусятинѣ померла одна особа на пôдозрѣну слабôсть, але секція не выказала анѣ слѣду холеры. А въ Вôльховцяхъ померъ чоловѣкъ, не вôдъ холеры, а вôдъ того, що три днѣ безъ упину запивавъ ся.

— **Зъ салѣ судовои.** Передъ львôвскимъ судомъ присяжныхъ вôдбула ся сими днями розправа противъ Самуила Зельцера, властителя Золочева, обжалованого о обманьство, а именно, що позычивъ ґр. Клавим. Стеф. Млодецкому ще въ р. 1871 3500 зр. и взявъ за се скриптъ довжный на 20.000 зр. и загипотекувавъ сей довгъ на маєтности ґр. Млодецкого, Бродахъ и Щуровичахъ. Млодецкій упоминавъ ся у Зельцера о решту грошей, але Зельцеръ вымавлявъ ся зъ початку, що не має тôлько готôвки, а вôдтакъ заявивъ, що хоче зôрвати умову. Не помогло нѣчого, анѣ посередництво нотаря Витославского анѣ також посередництво Маєра Вайнреба, котрый въ 1878 роцѣ переговорювавъ ся зъ Зельцеромъ о сплату довгу Млодецкимъ. Зельцеръ сказавъ Вайнребови, щовъ процентами належать ся єму вôдъ 3500 зр. вже тôлько, кôлько вписано въ скриптѣ. Мимо того Зельцеръ не упоминавъ ся цѣлыхъ 16 лѣтъ о грошѣ. Ажь въ мартѣ 1891 року выступивъ зъ просьбою до суду золочѣвского о позволенє секвеструвати доходы зъ маєтностей Млодецкого на сплату належныхъ єму 20.000 зр. и процентôвъ вôдъ 1874 року по 3зрц. мѣсячно. Судъ въ Золочевѣ, опираючи ся на представленю Зельцера прихиливъ ся до єго просьбы. Теперь ажь вийшла справа на верхъ и прокураторія обжалувала Зельцера, що пôдôйшовъ судъ золочѣвскій та що допустивъ ся обманьства на шкоду Млодецкого. — Млодецкій казавъ, щô дôставъ вôдъ Зельцера лише 3500 зр., але коли вже прокураторія выступила зъ обжалованемъ, приставъ на то, щобы Зельцерови заплатити 9000 зр. и не прилучивъ ся до поступованя карного противъ Зельцера. Въ суботу скôнчила ся та розправа. Зельцера увôльнено, бо трибуналъ узнавъ справу заданенною: Прокураторъ п. Пивоцкій зголосивъ жалобу неважности. Се увôльненє выкликало межи присутною на розправѣ публикою досыть велику сензацію.

— **Крематорія въ Гамбурзѣ.** Недавно выбудовано въ Гамбурзѣ крематорію, т. є. пѣчь, въ котрôй палять покôйникôвъ на попѣлъ, замѣсть хоронити ихъ у земли. Тому кôлька днѣвъ спалено у тôй печи першого чоловѣка, купця Дуквіца, котрый въ жѣнкою умовивъ ся, що обоихъ по смерти мають спалити. Пасторъ Крупъ мавъ промову, въ котрôй зазначивъ, що при кремаціи лише тѣло спалить ся, а душа иде собѣ въ свою дорогу. Тѣло покôйника горѣло три годины; попѣлъ сховано въ урну — и вже по похоронѣ! Гамбурґъ се вже третє мѣсто нѣмецке, де єсть крематорія. Одна крематорія єсть въ Ґотѣ и она вже спалила звышь тысячь покôйникôвъ, а друга истнує въ Гайдельберзѣ вôдъ двохъ лѣтъ. У Вѣдни старає ся також одно товариство о заложенє крематоріѣ. И такъ все повтаряє ся наново. Тому тысячь лѣтъ палили нашихъ попередникôвъ, котрыхъ мы теперь находимо въ горшкахъ у могилахъ, а нинѣ зачинають зновъ такъ само хоронити покôйникôвъ.

ТЕЛЕГРАМЫ.

Вѣдень 21 падолиста. Є. Вел. Цѣсарь выѣхавъ на ловы до Мірццуллягъ и въ середу вечеромъ верне до Вѣдня.

Берлинъ 21 падолиста. Арештовано тутъ анархістôвъ.

Римъ 21 падолиста. На пирѣ въ Палермѣ обговорювавъ Кріспі политичну програму зъ тридержавнымъ союзомъ, а рôвночасно промавлявъ за дружбою въ Франціею.

Розкладъ поѣздôвъ зелѣзничихъ

(важный вôдъ 1 мая с. р.)

Вôдходять:	Куреръ		Особовый			Мѣшаны
До Кракова	3·07	10·41	5·26	11·01	7·56	—
„ Пôдволочискъ въ Пôдз.	3·10	—	10.02	10·52	—	—
(въ голов. двор.) . .	2·58	—	9·41	10·26	—	—
„ Черновець	6·36	—	9·56	3·22	10·56	—
„ Стрыя	—	—	6·16	10·21	7·41	—
„ Белзця	—	—	9·51	—	—	—
„ Сокаля	—	—	—	—	—	7·36
„ Зымнои Воды . . .	—	—	4·36	—	—	—
Приходять:	**Куреръ**		**Особовый**			**Мѣшан.**
Зъ Кракова	6·01	2·50	9·01	6·46	9·32	—
„ Пôдволоч. на Пôдзам.	—	2·45	9·17	6·55	—	—
„ (на гол. двор). . . .	—	2·57	9·40	7·21	—	—
„ Черновець	10·09	—	7·56	1.42	7·06	—
„ Стрыя	—	—	1·41	9·16	2·35	—
„ Белзця	—	—	4·48	—	—	—
„ Сокаля	—	—	—	—	—	8·32

Часъ львôвскій; рôзниця вôдъ середно-европейского (зелѣзничого) о 35 мінутъ: на зелѣзницяхъ 12 год., у Львовѣ 12 и 35 мін. Цифры товстû и пôдчеркненû мінуты означають часъ ночный вôдъ 6 год. вечеромъ до 6 год. 59 мін. рано.

Материи выбуховои до розсаджуваня скалъ и почавъ робити въ неи дінамітъ. Нітроґліцеріна або нітролей єсть то тяжкій олѣй жовтавый, солодкавый, котрый неврозпускає ся въ водѣ а выбухає коли нимъ сильно потрясти або по нѣмъ ударити. Абы зробити нітроґліцеріну, бере ся салітрову кислоту (шайдваверъ) и мѣшає ся осторожно зъ кислотою сѣрковою (вітріолемъ). Ту мѣшанину наливає ся до склянной баньки, котру держить ся въ студенôй водѣ, а вôдтакъ доливає ся до неи поволи и дуже осторожно ґліцерины — солодкавого олѣю, котрый вôдходить при робленю мыла и стеариновыхъ свѣчокъ, и заедно мѣшає ся. Коли вже мѣшанина готова, переполокує ся єѣ водою, въ котрôй нітроґліцеріна осѣдає на сподѣ. Воду зливає ся зъ верха а густый нітролей наливає ся вôдъ до фляшокъ. Нобель змѣшавъ въ 1867 р. нітроґліцеріну зъ мѣлкою глинкою и такъ выдумавъ дінамітъ, котрый вже ажь тогды выбухає, коли єго пôдпалити. Чимъ бôльше въ дінамітѣ нітроґліцеріны, тымъ вôнъ сильнѣйше выбухає; звычайно бувае въ дінамітѣ 75 частей нітроґліцеріны а 25 частей глинки.

Стрѣльна бавовна робить ся въ той способъ, що мочить ся звычайну, зовсѣмъ чисту бавовну въ мѣшанинѣ кислоты сѣркової и салітровои не довше якъ 10 до 15 мінутъ, а вôдтакъ сушить ся єѣ. При сушеню треба однакожь бути дуже осторожнымъ, бо стрѣльна бавовна дуже легко выбухає. Першій разъ показала она свою силу въ 1848 р. въ Ле Буше, де въ маґазинѣ выбухло само вôдъ себе 2600 кільоґрамôвъ тои бавовны. Нобель выдумавъ зъ стрѣльнои бавовны бездымный порохъ додавши до неи нітроґліцеріны. Сила сего пороху єсть страшенна.

Коли розпустимо въ кислотѣ салітровôй срѣбло або ртуть (живе срѣбло), то дôстанемо ще двѣ иншû матеріи выбуховû, бѣлый порошокъ або стрѣльне срѣбло и сивый порошокъ або стрѣльну ртуть. Сихъ матерій выбуховыхъ не уживає ся самыхъ, лише въ вôдповѣднôй мѣшанинѣ до запалюваня другихъ въ видѣ т. зв. капслѣвъ.

Найсильнѣйшою однакожь зô всѣхъ выбуховыхъ матерій єсть т. зв. пікрова кислота, матерія жовта, котру одержує ся, коли мѣшає ся кислоту карбольову зъ салітровою кислотою. Кислота пікрова єсть найважнѣйшою складовою частею мелініту, найсильнѣйшои матеріи выбуховои, яку доси удало ся выдумати. А чи на сихъ матеріяхъ выбуховыхъ буде конець? Мабуть люде придумають ще щось сращнѣйшого, бо сего всего имъ ще за мало.

За редакцію вôдповѣдає Адамъ Креховецкій.

ИНСЕРАТЫ.

Инсераты („оповѣщеня приватнѣ") якъ для „Народнои Часописи" такъ также для „Ґазеты Львôвскои" принимає лишь „Бюро Дневникôвъ" Людвика Пльона, при улици Кароля Людвика ч. 9, де также знаходить ся Експедиція мѣсцева тыхъ ґазетъ.

„ДНѢСТЕРЪ"

Товариство взаимныхъ обезпеченъ

у Львовѣ

заснована на пôдставѣ концесіи Высокого ц. к. Міністерства справъ внутрѣшныхъ зъ дня 9 грудня 1891 ч. 22731, розпочало свою дѣяльнôсть дня 15 н. ст. вересня с. р.

„ДНѢСТЕРЪ", опертый на засадѣ взаимности своихъ членôвъ, обезпечає всяке майно движиме и недвижиме противъ шкôдъ огневыхъ пôдъ найприступнѣйшими условіями и почислює можливо найнизшѣ преміи.

Всякѣ шкоды ліквідують ся и выплачують ся сейчасъ по пожарѣ.

Фондъ основный „ДНѢСТРА" выносить наразѣ 50.000 зр.

Якъ фондъ основный такъ и контракты заключенѣ зъ першими Товариствами контрасекурацiйными, подають „ДНѢСТРОВИ" можнôсть обезпечувати якъ найбôльшѣ сумы.

Друки якъ и всякѣ поясненя подають Аґенты, установленѣ у всѣхъ мѣстахъ и бôльшихъ селахъ якъ и

Дирекція „Днѣстра"

у Львовѣ, улиця Театральна число 8.

90

Велика 50 крейцарова льотерія

Тягнене невôдкличнo I. Грудня 1892.

Головна выграна

75.000 злр. а. в.

Льосы по 50 кр. поручає:

A. Ch. Werfel, Kitz и Stoff, M. Jonasz.

102

Дра Фридриха Ленґіля БЕРЕЗОВЫЙ БАЛЬЗАМЪ

Самъ вже сокъ, природный, вытѣкаючій зъ березы наверченои, уходивъ вôдъ запамятныхъ часôвъ за найлѣпше средство на красу; але хемічно по припису вынахôдця переробленый на бальсамъ, набирає вже майже чудесного дѣланя.

Якъ зъ вечера помастити нимъ лице або яке инче мѣсце на шкôрѣ, то вже на рано вôддѣлює ся вôдъ шкôры майже незамѣтна лусочка, а шкôра сама стає свѣтло бѣлою и делікатною.

Сей Бальсамъ выгладжує морщины на лици и вôспôвку и надає ему краску молодости; шкôрѣ надає вôнъ бѣлôсть, делікатнôсть и свѣжôсть, въ найкоротшôмъ часѣ усторонює веснѣвки, родимѣ плямы, червонôсть носа, вугры и всяку таку нечистоту шкôры.

Цѣна одного збанка вразъ зъ приписомъ ужитку зр. 1·50.

Дра Ленґіля **Бензове Мыло,**

найлагôднѣйше и для шкôры найзноснѣйше, кавалокъ по 60 кр.

ПЕРША КРАЄВА ФАБРИКА

Выробôвъ плятированыхъ

ЯКУБОВСКІЙ и ЯРРА

Кракôвъ. Львôвъ,

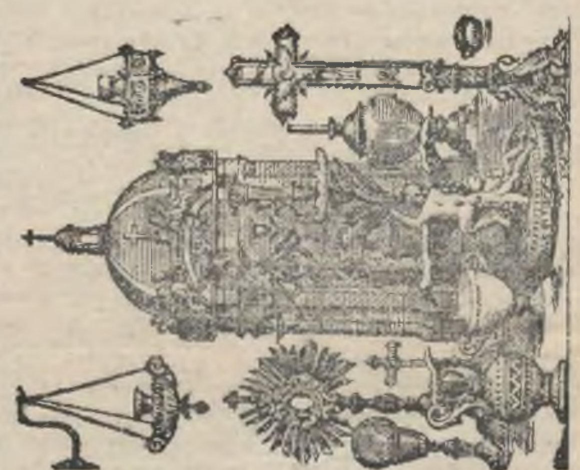
Самовары тульскѣ и Чай хиньскій.

Направы, золоченя и посрѣблюваня

по цѣнахъ фабричныхъ.

Цѣнники даромъ и франко. — Опакованє безплатно.

12

Нове! Нове!

Безъ конкуренціи!

Петраша правдиве франц. кавчукове смаровило ясне або чорне, есть найновѣйшимъ и найлучшимъ средствомъ на *обуве, ремѣнѣ, упряжь, повозы, шкôрянѣ накрывала, сѣдла и т. д.* стають черезъ посмарованє *непромакальными, мягкими и тревалыми.* Знамените смаровило на попыта. Въ бляшаныхъ пушкахъ по 25, 50, 90 и 1·60 злр. за послѣплатою.

Замовленя до 5 злр. и высше франко.

ANT. PETRAS, Дроґуерія, хем. тех. лябораторіюмъ въ Ческômъ Бродѣ.

Переаналізованє въ ц. к. хем тех. стаціи досвѣдной ц. к. Міністерства просвѣты для промыслу шкôръ въ Вѣдни, пôсля гадки въ 11 жовтня 1892, вôстало що до складу свого уважанє за найлѣпше и найвѣдповѣднѣйше до смарованя всякого обувя и ремѣня. 101

ПРИГОТОВЛЕНЄ

на

ОДНОРОЧНЫХЪ ОХОТНИКÔВЪ

и до принятя въ

Ц. и К. ВОЙСКОВѢ ШКОЛЫ

починає ся въ приватнôй войсковôй приспособляючôй школѣ — **3 лютого с. р.**

Frisch, Wien 1. Schottenbasteingasse 4.

директоръ, ц. и к. майоръ въ пенс., упередъ проф. въ ц. и к. Академіи вôдъ жені и корпусѣ вôдъ мінъ и пр.

Проґрамы даромъ.

Поручає ся **ТОРГОВЛЮ ВИНЪ** Людвика Стадтміллера

у Львовѣ.

30

Зъ друкарнѣ В. Лозиньского, пôдъ зарядомъ В. И. Вебера.